

UOT 65.011.56.664(070)

<https://doi.org/10.30546/678209.2025.01.038>

AVTOMATİK İDARƏETMƏ QURĞU VƏ SİSTEMLƏRİNİN RESURSLARININ TƏYİNİ

¹Hacıyev Rövşən Mustafa oğlu
Azərbaycan Texnologiya Universiteti

¹rovshanhajiye@mail.ru

Xülasə: Hazırda avtomatik idarəetmə sistemlərində maşın, qurğu elementlərin yəni sistemə daxil olan texniki vasitələrin hər birinin ayrı ayrılıqda və ya kompleks şəkildə mövcud nəzarət vasitələri ilə diaqnostikası aparılır müəyyən edilir daimi və ya vaxtaşırı müəinə edilib onların parametrlərinin buraxılabilən həd daxilində olub olmamasının müəyyən edilir. Təyin edilməsi baş verən mənfi dəyişiklikləri aşkar edildirsə onun vaxtında aradan qaldırılması barədə tədbir görülür bunun üçün üsul və vasitələrin işlənilib təkmilləşdirilməsi vacib və aktual məsələdir belə ki, bu ayrı-ayrı qurğuların və ümumi sistemin uzunömürlülüüyünün təmin edilməsinə imkan yaradır.

Açar sözlər: sistem, qurğu element, parametrlər, dəyişiklik, resurs, diaqnostika.

Hazırda avtomatik idarəetmə sistemlərində maşın, qurğu elementlərin yəni sistemə daxil olan texniki vasitələrin hər birinin ayrı ayrılıqda və ya kompleks şəkildə mövcud nəzarət vasitələri ilə diaqnostikası aparılır müəyyən edilir daimi və ya vaxtaşırı müəinə edilib onların parametrlərinin buraxılabilən həd daxilində olub olmamasının müəyyən edilir. Təyin edilməsi baş verən mənfi dəyişiklikləri aşkar edildirsə onun vaxtında aradan qaldırılması barədə tədbir görülür bunun üçün üsul və vasitələrin işlənilib təkmilləşdirilməsi vacib və aktual məsələdir belə ki, bu ayrı-ayrı qurğuların və ümumi sistemin uzunömürlülüüyünün təmin edilməsinə imkan yaradır. Əgər element, qurğu və sistemdəki dəyişirikliyin riyazi modeli işlənərsə onda onun vasitəsi ilə cari və cari vaxtından sonrakı funksional iş müddəti qalıq resursu asanlıqla təyin etmək olar - proqnozlaşdırıla bilər.

Tədqiqat obyekti. Avtomatik və ya avtomatlaşdırılmış qurğu, sistem və ya onların blok və ya elementləri.

Tədqiqat metodikası - nəzəri tədqiqatlar texniki sistemlərin diaqnostikası nəticələrinin qrafo analitik üsulla işlənərək, riyazi təsvirin alınması hesabına obyektin resursunun hesabat düsturu verilir.

Materiallar və müzakirələr

1.Proqnozlaşdırmanın ümumi məsələləri. Avtomatik idarəetmə sistemlərinin texniki vəziyyətinin proqnozlaşdırılması əsasən, aşağıdakı məsələləri əhatə edir [2, 4]:

- ümumi anlayış;
- parametrlərin dəyişməsi prosesinə təsir edən amillər;
- eyni adlı elementlərin parametrlərinin dəyişməsi;
- görülən iş həcmi və ya vaxtdan asılı olaraq parametrlərin dəyişmə qanunauyğunluğu;
- parametrlərin dəyişməsinin riyazi və qrafiki ifadəsi.

Avtomatik idarəetmə sistemlərində bir deyil bir neçə bir-biri ilə əlaqəli qurğu və avadanlıqlar olur və idarəetmə prosesində bir qayda olaraq bir qurğunun çıxış parametri digər ondan sonra gələn qurğu avadanlıq üçün giriş parametri olur.

Bununla belə hər bir qurğunun özündə bir neçə blok qovşaq, və hissələr olur ki, onların da hər birinin cari vəziyyətindən asılı olaraq həmin qurğunun cari vəziyyəti dəyişir bu da öz növbəsində sistemin işinə təsir göstərilir. Ona görə də yuxarıda göstəriləndi kimi ümumi sistemin cari vəziyyətinin təyin edilməsi üçün gərək bu sistemi əmələ gətirən qurğu və ondakı

blok, qovşaq və elementlərin diaqnostik parametrləri tədqiq edilə və onlardakı dəyişiklik müəyyən edilə. Sistem onun qurğu və avadanlıqların vəziyyəti dinamikada üç proseslə səciyyələndirilir:

- elementin keyfiyyəti dəyişmədən vəziyyət parametrlərinin dəyişməsi;
- elementin keyfiyyətinin dəyişməsilə birlikdə vəziyyət parametrlərinin dəyişməsi;
- vəziyyət parametrlərinin dəyişməsilə qurğu və avadanlıqların keyfiyyətinin dəyişməsi.

Bu üç prosesdən: birinci prosesin başlanğıcdan hədd vəziyyətinə qədər diapazonda elementin normal işini; ikinci proses elementin dayanmasını və onun hədd vəziyyətinə çatmasını; üçüncü prosesə nəinki elementlərin, hətta qurğunun və sistemin əsas aqreqlərinin iş qabiliyyətini itirməsini əks etdirir.

Proqnozlaşdırma metodları imkan verir ki, müəyyən dəqiqliklə gələcək üçün sistemin, onun qurğu və elementinin vəziyyəti təyin edilsin.

Texniki istismarda proqnozlaşdırma nəzəriyyəsindən iki məqsəd üçün istifadə edilir:

Hər bir maşın mexanizm qurğu və sistemin texniki vəziyyətinin təyin edilməsi istifadə olunan texnikadan səmərəli uzun müddətli istifadə olunması üçün əsas şərtlər masındakı məlumatları ibarətdir. Bu maşında cari vəziyyətdə və cari vəziyyət məlumatları əsasında sonrakı baş verəcək dəyişikliyin necə olacağını, maşın və mexanizmin qalıq resursunun nə qədər olduğu barədə nəticə çıxarmağa imkan verir.

- sistem, maşın, qurğu, onların düyün, qovşaq və hissəsinin parametrlərinin texniki xidmət və təmir tələb etməyən hədd (buraxılan) dəyişməsinə müəyyən etmək;

-sistem qurğu və elementin qalıq resursunu təyin etmək, yəni yoxlanılan vaxtdan təmir edilmə vəziyyətinə qədər görəcəyi işin və ya keçəcəyi vaxtın miqdarını təyin etmək.

Birinci hal elementin uzun ömürlülüynü və təmirarası müddəti təyin edərkən; ikinci hal isə proqnoz verilən andan başlayaraq elementi təmir etmək vaxtını təyin edərkən tətbiq olunur.

Proqnozlaşdırmanın riyazi əsasını ədədi analiz və ya təsadüfi funksiyalar nəzəriyyəsi təşkil edir.

Proqnozlaşdırma nəzəriyyəsinin əsas qaydalarından biri budur ki, gələcəkdə hissənin parametrlərinin dəyişməsi (məsələn hissənin yeyilməsi) haqqında işə və ya iş vaxtına görə nəticə çıxarmaq üçün keçmişdə (cari anadək) bu parametrlərin dəyişməsinə dair məlumatlardan istifadə edilir. Keçmişdə parametrlərin dəyişməsi haqqında işə informasiya nə qədər çox olarsa, bir o qədər də gələcəyin proqnozunu daha dəqiq vermək olur.

Parametrlərin dəyişməsinə dair iki növ informasiya ola bilər: eyni adlı elementlərin külliyyəti üçün məlumatlar; konkret element üçün məlumatlar. Birinci halda parametrlərin orta statistiki dəyişməsinə və bu dəyişmənin orta-kvadrat meyletməsinə görə proqnozlaşdırma metodundan istifadə edilir.

Hər iki halda informasiya mövcud olduqda, realizasiyaya görə proqnozlaşdırma üsulunun tətbiq edilməsi mümkün olur. Bu metoda görə konkret elementin parametrlərinin keçmişdə fərdi dəyişməsinə görə və eləcə də eyni adlı elementlər külliyyətinin parametrlərinin dinamikasının təhlilində əsasən, parametrlərin gələcəkdə dəyişmə xarakteri haqqında qabaqcadan fikir yürüdürlür. Göründüyü kimi proqnoz vermək üçün görülmə iş həcmi və ya istismar vaxtından və digər amillərdən asılı olaraq elementlərin parametrlərinin dəyişmə xarakteri öyrənilib müəyyən edilməlidir.

2. Parametrlərin dəyişməsinə təsir edən amillər. Sistemin onun qurğu və elementlərinin parametrlərin dəyişmə intensivliyi və uzun ömürlülüynü təsadüfi kəmiyyətdir, görülmə iş

həcmindən və ya iş vaxtından asılıdır.

Hər bir elementin parametrinin dəyişməsinin intensivliyi sabit, kəsilməz və yaxud diskret dəyişən kəmiyyət ola bilər.

Bu baxımdan texniki vasitələrin, cari, vaxtaşırı diaqnostikası aparılır, nəticələr təhlil olunur və qərar qəbul edilir. Bunun üçün texniki vəziyyətin dəyişməsinə təsiredən amillər nəzərə alınır onların prosesə mənfi təsirini aradan qaldırılması, profilaktik tədbirlərin görülməsi vacib və aktual məsələdir. Avtomatlaşdırılmış və avtomatik idarəetmə sistemində, sistemdə baş verən dəyişiklik həm obyektin mexaniki hissəsindəki amillər, həm də avtomatikanın özündə baş verən dəyişikliklər məcmusu kimi baxılmalıdır.

Sistemin onun qurğu və avadanlıqlarının layihəsi verilirərkən və hazırlanarkən hissələrin verilmiş həndəsi formaları, ölçüləri və qarşılıqlı yerləşmələri elementin strukturası adlanır. Elementin strukturu parametrin kəmiyyətcə dəyişməsilə yanaşı bir sıra hallarda onun keyfiyyətcə də dəyişməsinə müəyyən edir.

Parametrlər dəyişməsinin hədd qiyətinə çatması elementin dayanması ilə təyin edilir. Hədd qiyəti nə qədər böyük olarsa, elementin xidmət müddəti bir o qədər uzun olar.

Elementin parametrlərinin hədd qiyətindən istifadə edərək sistem və qurğunun elementlərinin, düyünlərinin, aqreqatların və avadanlıqların xidmət müddəti, texniki qulluqlar arası və təmir arası iş həcmi və ya iş vaxtı təyin edilir. Parametrlərin hədd qiyətləri birinci növbədə yeyilmənin, aşınmanın və ya nizamalamaların pozulmasının hədd qiyətləri arasında baş verir. Ona görə də seçilmiş parametrdə məsələn kontaktlarda yeyilmənin hədd qiyətini təyin etmək lazım gəlir. Yeyilmənin hədd parametrləri yeyilən hissələrin elə hədd ölçülərinə deyilir ki, bu ölçüyə çatana qədər düyün və qovşaq normal işləyir və bundan sonra isə normal işi pozulur.

Texnikanın müxtəlif sahələrində istifadə olunan sistem maşın və qurğuların parametrlərin hədd ölçüləri əsasən aşağıdakı kriterlərə görə təyin edilir: texniki; keyfiyyət; ən böyük məhsuldarlıq; ən kiçik istismar xərcləri; etibarlılıq.

Texniki kriterə görə hədd parametrlərinin müəyyən edilməsi və ya yeyilmə intensivliyinin kəskin artmasına görə olur. Bəzi hallarda isə texniki kriter etibarlılıq kriterinə gətirib çıxardır. Məsələn üçün, sürətlər qutusunun dişli çarxlarının dişlərinin və vallarının şlislərinin yeyilməsinin hədd qiyəti yeyilmə dayanmasına (öz-özünə ötürmədən çıxmağa) səbəb olur. Avtomatik sistemdə gücləndiricinin hədd gücləndirmə əmsalı o haldır ki, bu vəziyyətdə sistem işləmir və ya qoşulma qurğularında kontaktlar arası aşınma və kömürləşmə cərəyan keçiriciliyini pisləşdirir və nəhayət cərəyan ötürülməsini dayandıra bilər.

Bir sıra hallarda sistem, maşın və qurğuların keyfiyyət kriteri hissənin yeyilməsi kömürləşməsi və s. dəyişikliklərə onların iş keyfiyyətinə təsirinə görə müəyyən edilir.

İstismar xərcləri kriterinə görə parametrin hədd qiyətini təyin etmək üçün iş vaxtından asılı olaraq bir qrafikdə istismar xərclərinin və parametrin dəyişmələrinin ayrılması qurulur, istismar xərcinin ən kiçik qiyətinə müvafiq olan parametrin dəyişməsinin hədd qiyəti tapılır.

Etibarlılıq kriterinə görə parametrin hədd qiyətinə çatması elementin dayanması ilə təyin edilir. Əvvəlcədən etibarlılığa qiymət verib və buna müvafiq parametrin dəyişməsinin hədd qiyəti tapılır.

Elementin vəziyyət parametrinin dəyişmə intensivliyinə təsir edən amillərdən biri də sistemin qurğu və elementlərinin köhnəlməsidir.

Sistemdə qurğu və aqreqatın köhnəlməsinə səbəb olan əsas üç amili göstərmək olar:

- dəyişdirilməyən bazis hissələrinin yeyilməsi aşınması və deformasiyası;

- bir neçə təmirarası müddətdə istismar olunan dəyişdirilə bilən hissələrin yeyilməsi;
- qurğunun tez-tez təmir edilməsi.

Elementin vəziyyət parametrlərinin buraxıla bilən dəyişməsi xarici istismar amillərinə aiddir. Hissələrin buraxıla bilən yeyilməsinin, aşınmalarının hədd qiyətlərini artırıdıda bu istismar prosesində dayanmaların sayının azalmasına təmir və bərpada ehtiyat hissələrinin sərfinin azalmasına səbəb olar.

Buraxıla bilən yeyilməni, aşınmanı kiçik həddə qəbul etdikdə dayanmaların sayı çox olur, təmir və bərpaya ehtiyat hissələrinin sərfi artır.

Xarici istismar amillərinin biri də nəzarətə qədər və yaxud təmirə və bərpaya qədər iş həcmidir. Nəzarətə qədər iş həcmi artıdıda, yoxlamaların sayı azalır və maşının dayanma ehtimalı çoxalar. Təmirə qədər iş həcmi azalıdıda isə vəziyyət parametrlərini tez-tez yoxlamaq imkanı artır və dayanmaların baş verməsinin qarşısı alınır.

Sistemlərdə maşın və qurğularda təmirə qədər iş həcmi müəyyən paylanma qanununa tabe olan dəyişkənliyə, variasiyaya malikdir. Bu dəyişkənlik də öz növbəsində elementlər məcmusunun vəziyyət parametrlərinin dəyişməsinə səbəb ola bilər.

Sistem, qurğu və elementlərin diaqnostikası onların dayanmalarının ehtimalına və resurslarına təsir göstərir. Diaqnostika əməliyyatı nəzərdə tutulmuş qabaqlayıcı tədbir kimi həyata keçirildiyindən təmirə qədər iş həcmi dəyişkənliyinin bir o qədər də əhəmiyyəti qalmır. Bununla belə sistemin qurğu və elementlərinin texniki vəziyyətindən asılı olan təmir arası resurs daha böyük dəyişkənliyə malik olur.

3. Parametrlərin dəyişməsinin riyazi modeli. Avtomatik idarəetmə sistemlərində qurğu və elementlərin parametrlərinin dəyişməsi prosesinə təsir edən amillərin təhlili göstərir ki, vəziyyət parametrlərinin dəyişməsi artan realizasiyalı təsadüfi funksiya ilə approksimasiya (yəni əvəz) edilə bilər. Təcrübələr göstərir ki, parametrlərin sıfırdan hədd qiyətinə kimi dəyişməsi qanunu monoton funksiya uyğun gəlir. Parametrlərin dəyişməsi daxili və xarici təsirlər vasitəsi ilə baş verir. Ona görə də parametrlərin dəyişməsinə iki təsadüfi kəmiyyətin cəmi kimi yazırlar:

$$U = U_0 + Z; \quad (1)$$

burada U - parametrlərin faktiki dəyişməsi;

U_0 - daxili (zavod) amillərin təsiri ilə parametrlərin nəzəri dəyişməsi;

Z - xarici (istismar) amillərin təsiri ilə U_0 kəmiyyətinin meylətməsidir.

Parametrlərin faktiki dəyişməsinə vaxtdan asılı olaraq bir təsadüfi $U(t)$ funksiyası kimi baxmaq olar. Ümumi halda bu çox mürəkkəb bir ifadə verdiyi üçün kanonik parçalama metodundan istifadə edərək $U(t)$ -ni elementar təsadüfi funksiyalara parçalamaq lazım gəlir.

$$U(t) = f_0(t) + \sum_{i=1}^n v_i f_i(t) \quad (2)$$

burada $f_0(t)$ - təsadüfi funksiyanın riyazi gözləməsi;

v_i - i -ci- parçalama əmsalı;

$f_i(t)$ - i -ci- koordinat funksiyasıdır.

Parçalama əmsalı olaraq iş həcmi başlanğıc anında U^0 (mərkəzləşdirilmiş U kəmiyyəti) və Z götürülsə

$$U(t) = f_0(t) + v_c^0 f(t) + v^1 f_1(t) \quad (3)$$

burada $f(t); f_1(t) - U^0$ - in və Z - in mütləq qiyətlərinin iş həcmindən asılılıqlarını göstərən

koordinat funksiyalarıdır.

v_c^0 - daxili (zavod) amillərin təsiri ilə vahid iş həcminə düşən parametrin mərkəzləşdirilmiş təsadüfi dəyişməsi olan parçalanma əmsalıdır.

v^1 - xarici (istismar) amillərin təsiri ilə parametrin dəyişmə vahidinə düşən mərkəzləşdirilmiş təsadüfi Z meyletməsi olan parçalanma əmsalıdır.

Yazmaq olar ki,

$$f(t) = \frac{f_0(t)}{v_0} \quad (4)$$

burada $v_0 - U$ kəmiyyətinin $t=1$ olarkən mərkəzləşdirilmiş təsadüfi qiymətinin riyazi gözlənməsidir.

$$v_c = v_0 + v_c^0$$

kimi qəbul etsək (3) düsturu belə sadə formada yazıla bilər:

$$U(t) = v_c f(t) + v^1 f_1(t) \quad (5)$$

Bu düsturda: v_c -nin vahidi parametrin vahidinin iş həcmnin vahidinə nisbəti kimidir:

v^1 - ölçüsüz ədəddir; $f(t)$ və $f_1(t)$ -nin vahidləri müvafiq olaraq iş həcmnin və parametrin vahidləridir. Yuxarıda alınan (5) düsturunun birinci toplananı daxili zavod amillərinin, ikinci toplananı isə xarici istismar amillərinin təsiri ilə parametrin dəyişməsinə xarakterizə edirlər. Parametrin dəyişməsi düzxətli təsadüfi funksiya olduqda:

$$U(t) = v_c t + Z \quad (6)$$

düsturu ilə təyin edilə bilər.

Parametrin dəyişməsi sığallı-qeyrixtətti və yaxud nisbətən sığallı realizasiyaya malik olduqda ($Z = 0$) olur və

$$U(t) = v_c t \quad (7)$$

düsturlarını alırıq. Yəni parametrin dəyişməsi iş vaxtı ilə düz mütənasibdir.

4. Sistemin xidmət müddətinin təyin edilməsi.

Sistemin xidmət müddətinin və resursunun təyin edilməsi, sistemdəki qurğuların, maşınların və qovşaqların xidmət müddəti aşınmaların, yeyilmələrin baş verməsi və nizamlamaların pozulmasının və yaxud bunları əks etdirən vəziyyət parametrlərinin dəyişmələrinin hədd qiymətlərinin intensivliyinin funksiyasıdır;

Aşınma yeyilməyə sınıma və digər uyğun təsirlərə görə xidmət müddəti

$$T_c = (D_0 - D_n) / (dn/dt) \quad (8)$$

nisbəti ilə təyin edilə bilər burada D_0 və D_n müvafiq olaraq vəziyyət parametrinin başlanğıc və hədd qiymətləridir;

dn/dt - maşının qurğunun və ya sistemin müvafiq göstəricilərinin vaxta görə dəyişmə intensivliyidir.

Xidmət müddətini parametrin dəyişməsinə görə tapmaq daha dəqiq olur.

Onda:

$$T_c = \frac{Y_H}{B_b} \quad (9)$$

burada U_n - parametrin dəyişməsinin hədd qiyməti;

v_c - parametrin dəyişməsinin intensivliyi.

Elementlərin parametrlərinin dəyişməsi haqqında təcrübə məlumatlarının işlənməsində və təhlilində. Eyni adlı elementlər məcmusunun vəziyyət parametrlərinin dəyişməsini təsadüfi üstlü funksiya kimi istifadə edirlər:

$$U^1(t) = v_c t^a + Z + U_1 \quad (10)$$

burada a - parametrlərin dəyişmə xarakterini müəyyən edən kəmiyyət;

Z - xarici amilin təsirindən baş verən dəyişiklik.

U_1 - elementin işlənilmə açılma dövründə vəziyyət parametrlərinin dəyişməsi.

5.Sistemin qurğu və maşınların, düyünlərin və elementlərin qalığı resursunun təyin edilməsi.

Qurğu və elementlərin parametrlərinin dəyişməsi aşağıdakı ifadə ilə təyin olunur:

$$U(t) = v_c t^\alpha + U_1 \quad (11)$$

Burada α - əvvəllərdə aparılmış ölçmələrə əsasən məlum olur. Müəyyən edilmiş t iş vaxtından başlayaraq, proqnozu verilən t_m vaxtı üçün parametrlərin dəyişməsi aşağıdakı kimi təyin edilir:

$$U(t + t_m) = v_c (t + t_m)^\alpha, v_c = v_t$$

$$v_t = \frac{U(t)}{t^\alpha} \text{ oldugundan}$$

$$U(t + t_m) = U(t) \left(1 + \frac{t_m}{t}\right)^\alpha$$

kimi yazıla bilər. Qalıq resursu t_m - ə bərabər olarsa ($t_{qal} = t_m$) onda

$U(t + t_m)$ əvəzinə parametrlərin hüdud dəyişməsini yazmaq olar. Yuxarıdakı tənliyi t_{qal} - görə həll etsək alırıq:

$$t_{qal} = t - \left[\alpha \sqrt[\alpha]{\frac{U_n}{U(t)} - 1} \right] \quad (12)$$

burada t - diaqnoz verilən vaxt və ya elementin yerinə yetirmiş olduğu iş həcmidir və ya vaxtdır.

Vəziyyət parametrlərinin dəyişməsini, parametrlərin qiymətləri ilə ifadə etsək 12 ifadəsini aşağıdakı kimi yazmaq olar:

$$t_{qal} = t - \left(\alpha \sqrt[\alpha]{\frac{P_h - P_b}{P_D - P_b} - 1} \right) \quad (13)$$

Burada P_h, P_b, P_D müvafiq olaraq parametrlərin hüdud, başlanğıc və diaqnoz verilən vaxt qiymətləridir.

Nəticə. Axırıncı formula imkan verir ki, vaxtaşırı aparılan diaqnostika nəticələrinə görə istənilən sistemin axırıncı aparılan diaqnostikasından sonrakı qalıq resursu təyin edilsin.

ƏDƏBİYYAT

- 1.Bağırov, B.M., Avtomatik idarəetmə sistemlərinin diaqnostikası və etibarlılığı. ATU nəşri Gəncə 2010-150 səh.
- 2.Əliyev, R.Ə., Əliyev, R.R. Avtomatik İdarəetmə nəzəriyyəsi. - Bakı: Maarif, 2006.- 640səh.
- 3.İbrahimov, İ., Xaspoladov, F. Avtomatik tənzimləmə nəzəriyyəsinin əsasları və istehsal proseslərinin avtomatlaşdırılması. Maarif, Bakı, 1972. -448 səh.
- 4.Kazımov, M.S., Bağırov, B.M. Lokal idarəetmə sistemləri ATU nəşri Gəncə 2010-168səh.

5.Плужников, Л.Н. Автоматизация технологических процессов легкой промышленности.- М.: Высшая школа, 1984.- 368с

6.Карпина, Е.Б. Автоматизация технологических процессов пищевых производств.- М.: Агропромиздат, 1985.- 536 с.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ РЕСУРСА АВТОМАТИЧЕСКИХ СИСТЕМ И УСТРОЙСТВ

Гаджиев Р.М.

РЕЗЮМЕ

В настоящее время во всех автоматизированных и автоматических системах непрерывно или периодически проводится диагностирования текущие состояния и при этом проверяется работы функционирования входящие в них устройств, блоков и их элементов. Цели диагностирования является установить текущие функциональное состояния системы и одновременно определит наличие отклонение от этого состояния - состояние, обеспечивающая нормальную работы системы.

Это позволяет своевременно выявить недостатки в системе и устранить их, что в конечном результате увеличивается срок службы системы и элементов их составных устройств, блоков и частей. Тем самым достигается увеличение срок службы, производительность и качества работы, что одновременно сопровождаются увеличением экономической эффективности системы, уменьшается себестоимости производимой продукции.

Ключевые слова. Ключевые слова: система, элемент устройства, параметр, изменение, ресурс, диагностика.

RESOURCE DEFINITION AUTOMATIC SYSTEMS AND DEVICES

Hacıyev R.M.

SUMMARY

Currently, in all automated and automatic systems, current conditions are continuously or periodically diagnosed and the functioning of the devices, blocks and their elements included in them is checked. The purpose of diagnosing is to establish the current functional state of the system and at the same time determine the presence of a deviation from this state - the state that ensures the normal operation of the system.

This allows you to quickly identify shortcomings in the system and eliminate them, which ultimately increases the service life of the system and the elements of their composite devices, units and parts. Thereby, an increase in service life, productivity and quality of work is achieved, which at the same time is accompanied by an increase in the economic efficiency of the system, reduces the cost of production.

Keywords: system, device element, parameter, change, resource, diagnostics.

Redaksiyaya daxilolma 15.05.2024

Çapa qəbul olunma 12.12.2024

